

Att lära sig / Att undervisa svenska med hjälp av andra språk

Olli-Pekka Salo

Jyväskylän normalskola, Jyväskylän universitet

Varför detta tema?

- Nya läroplansgrunder (GLGU 2014 & GGL 2015)
 - kulturell mångfald och språkmedvetenhet
 - GLGU: mångsidig kompetens (kulturell och kommunikativ kompetens; multilitteracitet)
 - GGL: temaområden (kulturkompetens och internationalism; medier och multilitteracitet)
 - språkfostran (\approx språkpedagogik och språkutveckling)

Enligt GLGU 2014 ska språkundervisningen

- stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt.
- bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet.
- uppmuntra eleverna att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen.

- (Utbildningsstyrelsen 2014, 103)

Teoretisk bakgrund 1/2

- **tredjespråksinlärnning** (se t.ex. Bardel, Falk & Lindqvist (red.) 2016)
- **tvärspråkligt inflytande** (se t.ex. Ringbom 2007)

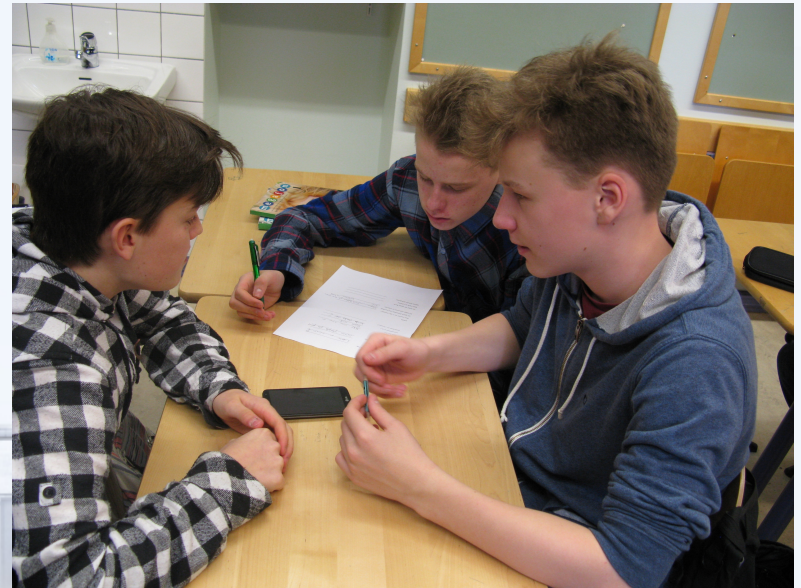
Teoretisk bakgrund 2/2

- flerspråkig växelverkan (***translanguaging***) kan erbjuda ett naturligt utrymme för ömsesidigt samförstånd och förhandling av mening (se t.ex. Canagarajah 2011; Garcia & Wei 2013).
- studier om **språkmedvetenhet som stöd för lärande** (Pitkänen-Huhta & Mäntylä 2014, Dufva & Salo 2016)

Elevernas språkliga bakgrund

- L1: modersmål (oftast finska)
- L2: engelska (informell och formell), franska, spanska (formell), (finska)
 - L3: engelska, spanska, tyska
- L3/L4: svenska

Ordförråd 1/2

Osaat jo ainakin 30 sanaa ruotsia!
Tee tehtävät 1 ja 2 ohjeiden mukaan.

1

Etsi kuvasta suomenkielisten sanojen ruotsinkieliset vastineet ja kirjoita ne viivalle.

suklaa =

musiikki =

läksy =

lamppu =

paperi =

taksi =

banaani =

poliisi =

apteekki =

koulu =

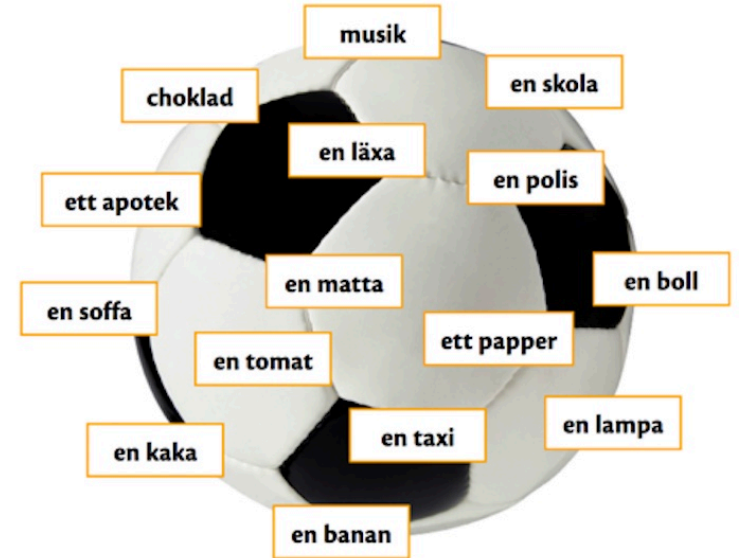
matto =

pallo =

sohva =

tomaatti =

kakku =

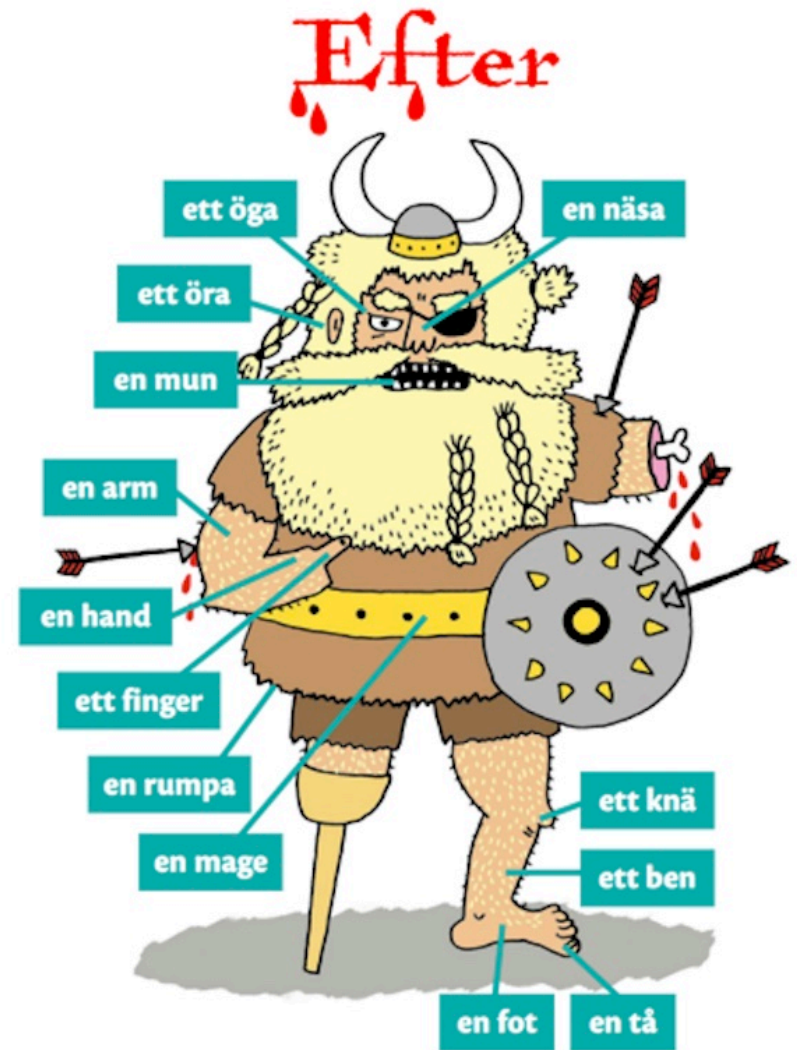

Kuuntele ja toista.

Ordförråd 2/2

- engelskan
 - månader, veckodagar, färger, väder, familj, kroppsdelar, skolämnen ...
- finskan
 - veckodagar, möbler ...

Fraseologi

- *Take it easy.* → *Ta det lugnt.*
- *Have a nice day.* → *Ha en bra dag.*
- *There is/are ...* → *Det finns ...*
- *for good* → *för gott*
- *take for granted* → *ta för givet*
- *OSV.*

Uttal (engelskan)

- sj- och tj-ljud
 - [ʃ]: *shine* → *skina*
 - [tʃ]: *chin* → *kind*
- aspiration
- ordbetoning
 - andra, tredje osv. stavelsen

Lyssna och säg efter.

Kuuntele ja toista.

Kirjain **k** lausutaan ennen vokaaleja e, i, y, ä ja ö yleensä [tʃ] (suomenruotsi) tai [ç] (ruotsinruotsi).

Anton vill **k**öpa **k**öttbullar.

Kerstin lagar mat i **k**öket.

Poikkeuksia ovat esimerkiksi monet lainasanat:

Kan jag få **k**etchup?

Jag vill ha **k**ex.

A large, bold, orange capital letter 'K' is positioned on the right side of the slide, partially overlapping the orange text box.

Grammatik (engelskan) 1/3

- bestämdhet

- *en* bok - *boken*
- *a* book - *the* book

- komparation

- *-are/-ast; -re, -st* → *-er/-est*
- *mera, mest* → *more, most*

Grammatik (engelskan) 2/3

- starka verb (vokalväxling)
 - *drink, drank, drunk* - *dricker, drack, druckit*
 - *take, took, taken* - *tar, tog, tagit*

 - *see, saw, seen* - *ser, såg, sett*
 - *eat, ate, eaten* - *äter, åt, ätit*

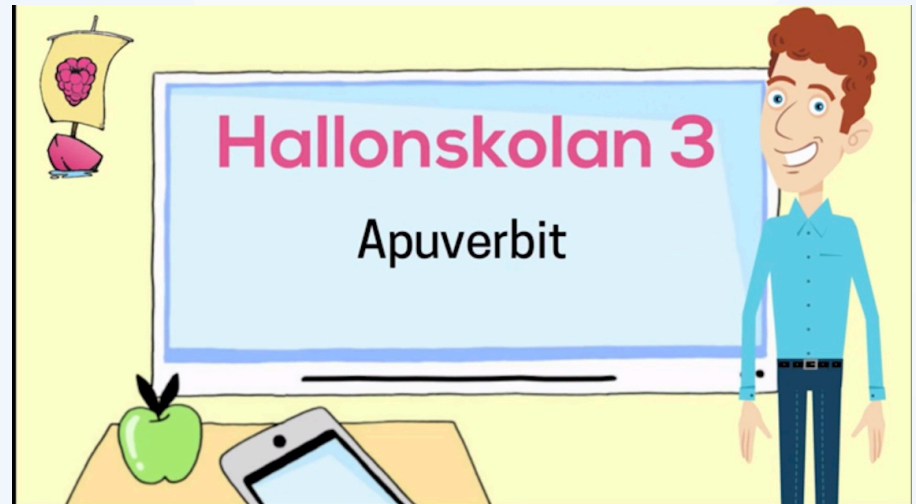
Grammatik (engelskan) 3/3

- perfekt och pluskvamperfekt
 - We **have played** PS4 for four hours.
 - Vi **har spelat** PS4 i fyra timmar.
- konditionalis
 - I **would buy** a car **if** I **had** money.
 - Jag **skulle köpa** en bil **om** jag **hade** pengar.

Falska vänner (engelska)

- *He will ...* ≠ *Han vill ...*
- *a chef* ≠ *en chef*
- *a glass* ≠ *en glass*
- *hug* ≠ *hugga*
- *give tips* ≠ *ge tips*
- *hit* ≠ *hitta*
- *go* ≈ *gå*
- *for two weeks* ≈ *för två veckor*
- *OSV.*

Falska vänner (finska)

- *Olen tappanut ... ≠ Jag har tappat ...*
- *kissa ≠ att kissa*

Yhdistä puhuja ja maa. Samalla huomaat, mitkä kielet ovat sukua toisilleen.

Jag heter Kalle.
Jag bor i Sverige.

Jeg heter Trine. Jeg bor i Norge.

Jeg hedder Mads.
Jeg bor i Danmark.

Ég heiti Jón. Ég bý á Íslandi.

Nimeni on Tomppa.
Asun Suomessa.

- 1 Norja
- 2 Suomi
- 3 Ruotsi
- 4 Islanti
- 5 Tanska

Kuuntele ja toista.

Lärarens roll i undervisningen 1/2

- stärka elevernas språkliga medvetenhet genom att
 - erbjuda möjligheter till jämförelse mellan olika språk
 - möjliggöra autentiska språkmöten

Lärarens roll i undervisningen 2/2

- stärka elevernas språkliga medvetenhet genom att
 - lära ut inlärningsstrategier i kontext (se t.ex. Coyle 2007)
 - slutledning, iakttagande, gruppering...
 - lära ut kommunikationsstrategier
 - omformulering, kompensation...

OPISKELUVINKKI

Voit päätellä tehtävän **3M** uusien sanojen merkityksen muiden osaamiesi kielten avulla (esim. sekä ruotsin sanan *glad* että englannin sanan *glad* merkitys on suomeksi 'iloinen').

OPISKELUVINKKI

Kun kuuntelet, sinun ei tarvitse ymmärtää kaikkea. Riittää, että pystyt poimimaan tarvitsemasi tiedot. Keskity siis tehtävän **1K** ensimmäisessä osassa vain pelaajien nimiin ja numeroihin.

- Bardel, C., Falk, Y. & Lindqvist, C. (2016). *Tredjespråksinläring*. Lund: Studentlitteratur.
- Canagarajah, A. (2011). Codemeshing in academic writing: Identifying teachable strategies of translanguaging. *The Modern Language Journal*, 95, 3, 401–416.
- Coyle, D. (2007). Strategic classrooms: Learning communities which nurture the development of learner strategies, *The Language Learning Journal*, 35:1, 65–79.
- Dufva, H. & Salo, O.-P. (2016). At the interface of languages: language awareness in the foreign language classroom. I O.-P. Salo, & M. Kontoniemi (red.), *Towards new learning. University of Jyväskylä Teacher Training School: 150 years of developing school*. Jyväskylän normaalikoulun julkaisuja, 14, 195–209.
- Garcia, O. & Wei, L. (2014). *Translanguaging. Language, bilingualism and education*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Pitkänen-Huhta, A. & Mäntylä, K. (2014). Maahanmuuttajaoppilaat vieraan kielen oppijoina: monikielisen oppilaan kielirepertuaarin tunnistaminen ja hyödyntäminen vieraan kielen oppitunnilla. I M. Mutta, P. Lintunen, I. Ivaska & P. Peltonen (red.) *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät. Language users of tomorrow*. AFinLAN vuosikirja 2014. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 72. Jyväskylä. 89–108.
- Ringbom, H. (2007). *Cross-linguistic similarity in foreign language learning*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Utbildningstyrelsen (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Utbildningsstyrelsen (2015). *Grunderna för gymnasiets läroplan 2015*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Litteratur

